

NĚKTERÉ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ STRUKTURY

V posledních letech v souvislosti s hlubokými a převratnými společenskopolitickými změnami v Evropě a s ukončením období studené války byly různými formami prezentovány četné představy o budoucí výstavbě systémů evropské bezpečnosti. Tyto představy a formulované úvahy vycházely hlavně ze tří skutečností:

- zachování, či zvýšení bezpečnosti v celé Evropě,
- přeměny západoevropského společenství ve stabilizovanou pospolitost ve všech oblastech,
- nových forem možných konfliktů v budoucí Evropě.

K představám o strukturách a organizaci evropské bezpečnosti jsou předkládány četné návrhy řešení, které se zaměřují pouze na některé organizační rámce. Jde o:

- Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a její institucionalizaci,
- Radu Evropy,
- Evropská společenství,
- Severoatlantický pakt (v dosavadní formě, či rozšířený o některé další státy),
- Západoevropskou unii a Evropskou politickou unii.

Těmito otázkami se zabýval PhDr. Vladimír Svítek, CSc. z ÚVTEI FMO ve své práci. Pro zlepšení informovanosti vojáků z povolání a posluchačů vojenských vysokých škol se redakce Vojenské mysli rozhodla jeho zprávu po zkrácení a redakční úpravě zpřístupnit svým čtenářům.

Evropská bezpečnost - společenskopolitický rámec

Pronikavé společenskopolitické změny ve střední a východní Evropě (SVE), včetně SSSR, pozitivně ovlivnily konec tzv. studené války. Státy a národy této oblasti se vymanily z politické a vojenské závislosti na SSSR. Došlo ke sjednocení Německa a z dvoupólové Evropy zmizela jedna stránka protikladu - Varšavská smlouva. Konec konfliktu Východ - Západ nabízí možnosti, o kterých před několika lety nemohlo být reálně uvažováno. Lidem ve SVE se vytvořily základní předpoklady pro osobní svobodu, státoprávní bezpečnost i produktivní nasazení tvůrčích sil. Odbrojení a vytváření kooperativních bezpečnostních struktur v Evropě může probíhat podstatně rychleji. Současně se ukazuje, že některé bezpečnostní a obranné koncepce vzhledem k převratným změnám již zastaraly.

Na druhé straně se však prohloubila politická a ekonomická krize SSSR a některých států SVE. V této oblasti se objevuje nebezpečí vzniku mocenského vakua s hrozbou potenciální nestability a konfliktů. Stále ještě existuje určitá nedůvěra k záměrům toho, či onoho státního

subjektu. Ukazuje se, že Evropa ponese ještě dlouho následky svého rozdělení. Přesto lze úspěšně společně rozšiřovat prostor pro řešení bezpečnostních, politických a hospodářských problémů. Postupně se rozvíjejí procesy překonávání následků dřívějšího politického rozdělení Evropy a bipolarity světového politického systému. Zřetelný je posun k multipolaritě světa. Relativizuje se význam státních a národních hranic.

Procesy všech těchto změn v sobě současně skrývají některá nebezpečí, pokud by nebyla učiněna v mezinárodní oblasti včasná a energická opatření. Oblast SVE se může stát místem mocenské slabosti, málo koordinovaného postupu jednotlivých států i místem vzájemných konfrontací národnostních a etnických konfliktů. To by mohlo vážně narušit vizi mírové Evropy a ohrozilo by i současné prosperující integrační struktury.

Po rozbití komunistické politické moci a ideologické nadvlády mnohdy jako prvky únikové reakce zůstávají v těchto zemích jen nacionalistické a etnické identity. Tyto jevy by mohly v budoucnosti zesílit, pokud by se nedostavovaly úspěchy v hospodářské sféře. Často naivní očekávání rychlého hospodářského rozkvětu pramenící z povrchního pohledu na tržní model, mohou rychle upadnout do polohy frustrace, která si potom hledá ventil v agresivním a destruktivním nacionalismu, či jiných výbojích.

Ukazuje se, že je zapotřebí učinit mezinárodně taková opatření, aby v části SVE nevznikl neřešitelný stav chudoby a ekonomického rozvratu, jinak by mohlo dojít k nežádoucí polarizaci vůči bohaté a vyspělé části Evropy (evropská varianta rozporu Sever - Jih). Současně také k nové asymetrii, což by bylo živnou půdou pro nacionalismus, politický extremismus i pro snahy o znovunastolení autoritativních politických režimů. To mj. ukazuje, že evropská bezpečnost zdaleka nemá jen vojenskopolitický aspekt, ale i aspekt hospodářský. Ztroskotání reformu ve SVE by mohlo vážně ohrozit tvořící se struktury nového celoevropského systému bezpečnosti a spolupráce. Proto úspěch ekonomické a politické transformace ve státech SVE je v zájmu celé Evropy.

Ekonomicko-sociální dimenze evropské bezpečnosti

Je zřejmé, že dřívější bipolární mocenské rozdělení světa, jehož centrem byla Evropa, bylo nahrazeno novou vývojovou etapou, rovněž s koncentrací v Evropě. V této etapě vývoje se prosazují některé zcela nové jak pozitivní, tak i negativní prvky. Proces rozdělení na chudé a bohaté zdaleka není jen záležitostí kontinentální Evropy. Na tuto skutečnost a jiné souvislosti upozorňuje řada současných reprezentativních mezinárodních dokumentů. Např. Pařížská charta pro novou Evropu, komuniké z jednání Rady NATO (prosinec 1990), závěry z konference Budoucnost evropské bezpečnosti (Praha, duben 1991) a další.

V těchto dokumentech se např. shledává, že:

- bylo dosaženo za velmi krátkou dobu jistého pokroku v utváření nových vztahů mezi evropskými státy a národy,
- doposud však převažuje poznávání a uvědomování si nových problémů bezpečnosti, jejich rozměrů a komplikovanosti, hledání přístupů, metod a variant možných řešení,
- bezpečnost a stabilita zemí západní Evropy je úzce spjata s úspěchem demokratických a ekonomických přeměn zemí SVE,
- bezpečnost Evropy stále více ohrožuje vedle nacionalismu etnických konfliktů, ekologických katastrof i případný ekonomický chaos a rozsáhlá migrace obyvatelstva,

● členské státy NATO by měly nyní mj. zaměřit své úsilí i na zabránění vzniku vážných ekonomických rozdílů, protože ty by mohly způsobit nové rozdělení kontinentu,

● je nutná účinná pomoc zemí západní Evropy zemím SVE, která by se měla rozvíjet ve směrech otevřenosti a zpřístupnění západních trhů. Dále podpory vzájemného obchodu a racionální ekonomické spolupráce, ale i v odlehčení zahraniční zadluženosti a v přímé kapitálové pomoci.

Plán pro ekonomický růst ve střední a východní Evropě, tzv. **Palmerův plán** (přednesený v Praze v březnu 1991) konstatuje, že pomoc zemím SVE by měla být mezinárodně sladěna v rámci **uceleného dlouhodobého programu** (analogie Marshallova plánu). Program je rozvržen na 10 až 15 let. Technická pomoc má přednost před pomocí finanční, která by byla převážně formou garantů (nenávratných půjček). Je pamatováno také na redukci zadlužení přijímajících států. Pomoc se odhaduje v hodnotě 4,8 mld. USD ročně a v případě účasti SSSR potom ve výši 16,7 mld. USD ročně. V plánu je počítáno i s platební unií, s postupnou liberalizací obchodu aj.

Vypracování uceleného, kooperativního a mezinárodně koordinovaného programu pomoci zemím SVE a jeho realizace v co nejkratší době je požadováno v obou částech Evropy. Ekonomická stabilizace je jednou ze základních podmínek i pro sociální a ekonomickou stabilizaci i pro vytvoření celoevropského bezpečnostního systému.

Všeobecná shoda je v tom, že vznik nových vazeb vzájemné závislosti vyžaduje intenzivní hledání společných řešení. Společným cílem tohoto snažení je zajištění evropské stability v nejširším slova smyslu - to znamená také ekonomicky, ekologicky, sociálně i vojensky.

Prvky a struktury systému evropské bezpečnosti

Bezpečnostní asymetrie v současné Evropě přes všechny pozitivní společenskopolitické změny je zatím konkrétním jevem. Jejím odstranění návratem k něčemu, co bylo před tím, a co se přežilo, by bylo pochybným anachronismem. Přetrvávající bezpečnostní struktury, jejichž životnost prokázala historie i současnost (např. NATO), se budou muset novým podmínkám přizpůsobit. Tím také znovu prokáží svou funkčnost a životnost při zajišťování evropské bezpečnosti.

Objevují se nové úvahy o současných i budoucích prvcích a strukturách evropské i světové bezpečnosti. Rozpad Varšavské smlouvy pouze část současných problémů odstranil, zjednodušil a učinil schůdnějším jejich řešení v praxi. V této souvislosti vyslovila malá část odborníků požadavek na úplnou likvidaci NATO. Zdůvodňují to tím, že nastala nová realita mezinárodních vztahů obecně a v Evropě zvláště. Současně je z jejich strany kladena otázka, nakolik tento požadavek odpovídá evropské realitě. Existence NATO má zcela přirozeně své historické a vojenskopolitické kořeny i své opodstatnění.

Bipolární systém zmizel a hledá se proto i odpovídající náhrada. V tomto směru se vzdálenější perspektivy v bezpečnostních otázkách někdy jeví zřetelněji než obzory zcela blízké. Je přirozené, že sen o budoucích prvcích a strukturách bezpečnostního systému nové Evropy se postupně stává reálným jevem.

Bezpečnostní systém nové Evropy je postupným cílem, k jehož dosažení mohou vést různé cesty a může být využito různých prostředků. Zkoumá se, zda to má být systém celoevropský, unilaterální, nebo trilaterální. Systémy by měly mít základ v kvalitativně nových

dvoustranných i vícestranných smlouvách, v mechanismech bilaterálních konzultací i společných opatřeních. Vzniká také otázka, jak uspořádat celý systém bezpečnostních vztahů Evropy uvnitř i ve vazbě na okolní svět.

V Memorandu Federálního ministerstva zahraničních věcí ČSFR je obsažena základní představa: **"Spolehlivé zajištění stability a rozvoje v Evropě zítřka je nejlépe možné cestou harmonické součinnosti klíčových institucí evropské bezpečnostní architektury - KBSE, Severoatlantické aliance, Evropských společenství, Západoevropské unie a Rady Evropy - při plném respektování jejich vlastního poslání. Povaha bezpečnosti na evropském kontinentě je různorodá, různorodé jsou i zdroje možného ohrožení, což vede k tomu, aby se hledaly rozmanité formy spolupráce mezi evropskými institucemi. Společným jmenovatelem takové spolupráce musí být respektování legitimních bezpečnostních zájmů všech evropských zemí, USA a Kanady."**

Jasný důraz je dáván především na význam mírové a demokratické Evropy, s konkrétním přínosem všech evropských států. Vychází se ze skutečnosti, že možnosti vojenského ohrožení jsou značně omezeny. Zato jsou větší nevojenská ohrožení - ekonomická, ekologická apod. Existují i nadále značná rizika nejistoty z budoucího vývoje některých zemí SVE, ale i z dalších možných krizových oblastí (mimo Evropu).

Jak hodnotit současnou situaci, její vývoj a do jaké míry může být zavádějící víra ve věčný mír? V těchto úvahách je třeba analyzovat a hodnotit následující skutečnosti a činitele, jako např., že:

- problém přímého vojenského ohrožení a jaderné eskalace je již zastaralý, společenská realita Evropy jej ve velké části překonala,

- politicky je situace příznivá, a to jak ze strany SSSR, tak i zemí bývalého sovětského bloku,

- realitou může být ohrožení z jiné části světa, např. z Blízkého a Středního východu,

- Evropa (její významná část) spěje k výraznému sjednocení (hospodářsky, finančně i politicky), a to zvyšuje jistotu,

- s různou aktuálností se mohou objevit jiná nebezpečí: národnostní, etnické, regionální, ekonomické, sociální (zejména u některých zemí SVE), ekologické, drogy, terorismus, organizovaná kriminalita; převážná většina těchto nebezpečných deviantních jevů se neomezuje na území jednoho státu,

- evidentní je **spojitost problémů současného světa**; tedy vždy je potřebné v odpovídajícím vztahu vidět rozměr hospodářský, ekologický, informační, dopravní i demografický, vedle politického a vojenského,

- je zřejmá tendence vytváření nových mocenských center a zvyšuje se odpovědnost hospodářsky silných subjektů za jejich politické postoje a rozhodnutí (viz poslední jednání skupiny sedmi nejvyspělejších zemí, tzv. G-7 v Londýně, červenec 1991).

Z analýzy a hodnocení předcházejících skutečností jsou vyvozovány následující spolu související závěry:

- ▲ Hospodářsky sjednocená Evropa musí také stejnou silou a tónem hovořit v otázkách zahraniční a bezpečnostní politiky, převzít svůj díl odpovědnosti za obranu Evropy. Znamená to věnovat odpovídající pozornost nejen hospodářským a finančním problémům, ale také bezpečnostním, sociálním (masovým hnutím), problémům životního prostředí i deviantním jevům, jako jsou např. drogy apod.

▲ Hospodářsky vyspělé státy Evropy musí prohloubit kooperaci se státy dřívějšího sovětského bloku. Pomáhat jim hospodářsky i politicky. Pomoci jim v hledání jejich bezpečnostně politické identity. Zde mohou výrazně přispět institucionalizované procesy KBSE i Západoevropské unie (ZEU).

Oba předchozí závěry úzce souvisí s dalšími nutnými procesy: **přijmout odpovídající opatření ve vojenské oblasti, uskutečňovat setkání a vést bilaterální i vícestranná jednání představitelů evropských států k odvrácení možných i aktuálních konfliktů ohrožujících bezpečnost v Evropě.**

Jedna z uveřejněných variant struktur evropské bezpečnosti např. rozpracovává trilaterální systém formou nástinu alternativního programu. Tento systém by měl spočívat (podle názoru autorů) na následujících mezinárodních právních opatřeních a organizacích:

- Státy střední a východní Evropy - ČSFR, Polsko, Maďarsko, Rakousko a Jugoslávie - by se mezinárodní smlouvou sdružily ve společenství založeném na **přijetí doktríny nejnižší obranné dostatečnosti** (neprovokativní, resp. neútočné obrany).

- Členské státy NATO na jedné straně a SSSR na straně druhé by mezinárodním aktem vyjádřily závazek respektování tohoto statutu uvedených států. Garantovaly by jejich území bez vojenských akcí a také by jejich teritorium vojensky chránily. Mohlo by být použito formy kolaterálního (vedlejšího) protokolu.

- Respektování práva uvedených zemí kontrolovat přilehlé prostory, pokud jde o rozsáhlá vojenská cvičení, přesuny a akce strategického charakteru.

- Tyto mezinárodní právní akty by měly stejný charakter jako smlouvy regulující zbrojení a odzbrojení.

- Vytvořit smluvní systém zakládající a garantující oblasti, z nichž jsou vyňaty určité typy zbraní (obdobá bezjaderného pásma či zóny). Státy SVE by tak vytvořily nový, specifický subjekt mezinárodních vztahů a mezinárodního práva (možný zárodek v Pentagonále, nyní Hexagonále).

Celoevropský bezpečnostní systém však sám o sobě by ještě neodstranil nebezpečí vnitřní regrese, či dominance určitých státních subjektů. Proto bude zapotřebí, jak se někteří analytici domnívají, reálně oživit činnost univerzální celosvětové organizace kolektivní bezpečnosti vytvořené Chartou OSN. Případně odpovídající evropskou oblastní dohodou **vytvořit mechanismus kolektivního donucení.**

Navrhovaný statut výše uvedených zemí by mohl být za určitých podmínek reálnou koncepcí bezpečnosti i krokem k evropské bezpečnosti vyššího řádu, založené na koordinaci a kompromisu legitimních obranných zájmů zainteresovaných státních subjektů.

Většina odborníků se shoduje v tom, že pro stabilitu a bezpečnost v Evropě mají zásadní životní význam: Evropská společenství (ES), Rada Evropy, NATO, Západoevropská unie, a utvářející se Evropská politická unie. Tyto organizace a příslušné instituce nesporně budou i v budoucnosti hrát významnou roli v celoevropském bezpečnostním systému. Ve společenskopolitickém vývoji se jistě podle potřeby společenské praxe v celoevropském rozměru vytvoří i další prvky a struktury evropského bezpečnostního systému.

Někteří američtí odborníci na mezinárodní vztahy odmítají myšlenku jednotné unitární struktury evropské bezpečnosti. Podle těchto názorů KBSE by se mohla stát rámcem pro celoevropský dialog o bezpečnosti a také mechanismem pro přístup k řešení některých národnostních, etnických konfliktů ve východní Evropě a na Balkáně. Tvořila by jakousi střechu evropské bezpečnosti. Severoatlantický pakt by zůstal základem západoevropské

kolektivní obrany. Západoevropská unie by mohla poskytovat fórum pro nezávislou západoevropskou spolupráci v bezpečnosti. Evropská společenství by řešila především hospodářské a sociální aspekty bezpečnosti.

Současný vývoj ukazuje, že ES ve skutečnosti hraje stále větší roli v evropské politice a bezpečnosti a Západoevropské unii přenechávají koordinaci jen přísně vojenských akcí. Zdá se, že USA vcelku ochotně přenechají ES vedoucí úlohu ve věcech týkajících se střední a východní Evropy, ne však ve věcech souvisejících se Sovětským svazem.

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Otázky bezpečnosti v Evropě jsou v Závěrečném aktu řešeny přijetím zásad vzájemných vztahů v části nazvané **Deklarace principů**, jimiž se řídí vztahy mezi zúčastněnými státy a dále v části nazvané **Dokument o opatřeních k posílení důvěry a o některých aspektech bezpečnosti a odzbrojení** i ve zvláštní kapitole **Otázky vztahující se k bezpečnosti a spolupráci ve Středomoří**. Těmito třemi i dalšími následnými dokumenty je souborně konstatováno, že proces bezpečnosti se nesmí omezovat jen na Evropu, ale musí se rozšířit i do ostatních částí světa. Společenský a politický vývoj v Evropě od roku 1976 do přijetí Závěrečného aktu mnohokrát prokázal životnost a přínosnost helsinského procesu pro bezpečnost Evropy. V současnosti KBSE nabízí celoevropskou platformu i transatlantickou vazbu solidarity. **Pro celou Evropu je důležité rozvíjet proces KBSE na základě Pařížské charty pro novou Evropu a rozšířit ho o nové instituce.**

Dokumenty KBSE, zejména z posledních let, zaujímají v oblasti bezpečnosti současné i budoucí Evropy důsledná stanoviska, která odpovídají tomu, co je nazývané novým myšlením:

- Bezpečnost jedněch nelze v současných podmínkách zajišťovat na úkor druhých. Bezpečnosti lze dosáhnout jedině na základě společného kolektivního úsilí. V kooperativní bezpečnosti (termín je od H. D. Genschera) hraje vedle nezbytné obranné síly stále významnější úlohu prvek politický, zejména vzájemná důvěra, společná kontrola a jiné mechanismy, včetně příslušných institucí.

- Evropská bezpečnost nemá zdaleka jen vojenskou stránku (jejíž význam se má v budoucnosti snižovat), ale stále více vystupuje stránka hospodářská, národnostní, etnická, ekologická apod. Zde bude nezbytné vyšší společné úsilí a mezinárodní součinnost.

- Nemenší význam má institucionalizace helsinského procesu. Jde zejména o vytvoření a fungování takových orgánů, jako je rada KBSE, Sekretariát KBSE (v Praze), Středisko pro předcházení konfliktům (ve Vídni), Úřad pro pozorování a kontrolu (ve Varšavě). Vznik těchto orgánů nelze přeceňovat, avšak institucionalizace KBSE vytváří lepší předpoklady pro cílevědomý rozvoj helsinského procesu. Na tomto rozvoji mají zájem nejen evropské státy, ale i severoameričtí signatáři (USA a Kanada).

Hlavní úloha KBSE a jejich institucí by měla spočívat v tom, že budou iniciátory a usměrňovateli celoevropských přístupů a procesů. Měly by pečovat o to, aby všechny země zúčastněné na helsinském procesu jednaly s co největším zřetelem k celoevropským rozměrům. Současně s tím a v rámci poslání KBSE by instituce KBSE měly rozvíjet patřičné úsilí k vytvoření celoevropských struktur v hlavních oblastech života evropských národů a států (hospodářství, ekologie, kultura, právo, spoje aj.). Je potřebné vycházet ze společných historických kořenů, zejména ze společných hodnot vlastních Evropě.

Regionální konflikty (jak v současnosti mj. ukazuje i vývoj v Jugoslávii) ohrožují široké okolí a přinášejí i nebezpečí rozšíření. Zde je právě konkrétní úloha KBSE a jejich institucionalizovaných procesů. První zasedání rady ministrů zahraničních věcí signatářů KBSE v Berlíně (červen 1991) schválilo mj. mechanismus konzultací a spolupráce v naléhavých situacích i možné postupy v mírovém urovnávání sporů. Pravidelné zasedání tohoto orgánu má být nejméně jednou ročně.

V případě krizové situace (která by byla porušením helsinských dokumentů) nebo v důsledku událostí ohrožujících mír, bezpečnost a stabilitu bude fungovat **výbor zmocněnců** (tvořený zástupci všech 35 účastnických států KBSE), a to formou "krizového štábu". Jeho závěry budou mít povahu doporučení a rad, jimiž by se měly sporné strany řídit. Zatím nelze v praxi použít nějaké sankce nebo jiné donucovací násilné prostředky. To by muselo být v kompetenci nějaké, zatím nevytvořené "rady bezpečnosti pro Evropu".

Další institucionalizační procesy KBSE probíhající na základě rozhodnutí loňské vrcholné konference KBSE v Paříži zahrnují:

- Pravidelně jednou za dva roky se mají setkávat šéfové vlád účastnických států KBSE.
- Mají se konat setkání vysokých úředníků vlád zúčastněných států a připravovat setkání šéfů vlád i ministrů zahraničních věcí.

- Zvláštní význam má vídeňské Středisko pro předcházení konfliktům. Má se stát určující institucí mechanismu KBSE pro mírové urovnávání sporů. Středisko má sloužit nejen v případech porušení závazků přijatých helsinskými dokumenty, ale i v případech porušení mezinárodně právních závazků vyplývajících ze smluv (i dvoustranných). Spolu s institucemi KBSE v Praze a ve Varšavě to jsou v podstatě první malé kroky na cestě institucionalizace bezpečnostních stránek helsinského procesu.

- Na pořadu dne je i vytvoření komplexní informační sítě v Evropě, fungování mechanismu konzultací v mimořádných situacích i přechod k vyššímu stupni odzbrojovacích jednání.

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě jako platforma mající vytvořit základy kolektivní bezpečnosti v Evropě je až dosud hlavně morální silou. Z tohoto hlediska jsou tedy její krizové a poradní mechanismy a instituce posuzovány. Helsinský proces, přes svou nenahraditelnost, nepředstavuje hlavní proud evropské bezpečnostní politiky. Ten probíhá v rámci západoevropských a atlantických struktur. Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě se s nimi musí dovedně spojit.

Konference Helsinky II by měla zahájit novou, vyšší fázi procesu, ve kterém již nepůjde tolik o překonávání minulosti, ale o vytvoření nových struktur, které by zajistily pro příští generace dokonalý systém evropské bezpečnosti. V tom již přišel čas, kdy je třeba přejít od všeobecných deklarací k vytvoření konkrétních směrů a mechanismů činnosti v oblasti bezpečnosti i při řešení sporů mírovou cestou.

KBSE by fungovala v rozličných formách a tvořila celoevropský rámec včetně SSSR, USA a Kanady. Využívala by a dále rozvíjela zprostředkovací úlohu v otázkách bezpečnosti mezi státy i uvnitř, aby na konci této cesty ke sjednocené Evropě existoval pořádek, dokonalá pravidla regulování styků a spolehlivá bezpečnost pro všechny.

Západoevropská unie a Evropská politická unie

Možnosti vytvoření evropských bezpečnostních struktur jsou i dlouhodobé. Zde by již působila sjednocená Evropa s vlastními ozbrojenými silami, s odpovídajícími bezpečnostní-

mi zárukami i demonstrativní solidaritou k omezení aktuálních, či potenciálních konfliktů mezi státy a národy. Západoevropská unie i budoucí Evropská politická unie (EPU) by musely každopádně rozvíjet společné nástroje pro plnění své bezpečnostní funkce.

Západoevropská unie je charakteristická především tím, že spojuje většinu evropských aliančních partnerů, kteří jsou také členy ES. Její přínos spočívá v tom, že shromáždění ZEU disponuje originální evropskou parlamentní základnou. V dalším období by bylo užitečné, aby na zasedáních ministerské rady ZEU se pravidelně zúčastňovali ministři obrany a zahraničních věcí. Zde je široké bezpečnostní zázemí právě v institucionalizaci. ZEU optimálně sjednocuje bezpečnostní a obranné politické role rozvíjející se Evropy.

Stejně tak vytvářející se EPU by plnila především obranně politické stránky bezpečnosti. To je však dlouhodobá perspektiva. Nejprve musí obě instituce plnit řadu náročných úloh - politické sjednocení, vytvoření hospodářské a finanční unie i společné zahraniční politiky. Na tomto základě lze spolehlivě plnit obranně politické, resp. vojenskopolitické úkoly.

Západoevropská unie rozšířením svých kompetencí a strukturálním posílením by měla plnit také úlohu mostu mezi EPU a NATO. Rozhodnutím nejvyšších orgánů NATO a ES se předpokládá, že členové ES, EPU, popř. NATO, kteří nejsou členy ZEU, se budou moci zúčastňovat zasedání ZEU při projednávání problematiky, která se jich týká. Evropská politická unie musí vyjít z definování společné vnější a bezpečnostní politiky a zvláštní pozornost věnovat porozumění v širších bezpečnostních opatřeních.

Podle názorů představitelů NATO by ZEU měla dále posílit bezpečnost v Evropě. Většina evropských zemí NATO se v letošním roce sjednotila na stanovisku, že **pro posílení obrany a bezpečnosti je ZEU optimální**. Plánuje se přeložit Radu ZEU a sekretariát z Londýna do Bruselu, aby se ulehčila spolupráce NATO - ZEU. Podle francouzských názorů by ZEU měla nést odpovědnost za výstavbu obranných jednotek.

Celá Evropa je v pohybu, v procesu zrání s mnohými specifickými i společnými rysy a fenomény. V poznání těchto faktorů je základní předpoklad k tomu, aby se zkonkrétnily a odstranily překážky na cestě k evropské bezpečnosti. Zde se výhledově rodí a utváří panevropský bezpečnostní systém, který by kromě Evropy zahrnoval i USA a Kanadu. Je to v rukách samotných Evropanů - především vlád, představitelů států a národů i masových hnutí.

Po ukončení období studené války se perspektivy budoucnosti Evropy nebývale otevřely. Je možné dosahovat rychlého pokroku na cestě ke skutečnému mírovému pořádku, zbavit se nejistot a neschopnosti v jednání o bezpečnosti a eliminovat případné konflikty.

Nové výzvy dějin vedou k opuštění starých frontových pozic a umožňují nové efektivní kombinace politických sil. Nová Evropa by se mohla stát i tzv. pluralistickou bezpečnostní společností, organizovanou konfederativně s přiměřenou decentralizací i kooperací na vyšších stupních rozhodování.

Pozice Evropy i řešení bezpečnostní situace nemohou být chápány jako proměnná hra vojenských možností. Nyní jsou na prvním místě politická hodnocení, analýzy ekonomických trendů, ekologické analýzy rizik a v neposlední řadě sociologické a sociálně psychologické posuzování stavu a vývojových tendencí.

- MW -

